

Deutsch-Ungarische
Industrie- und Handelskammer
Német-Magyar
Ipari és Kereskedelmi Kamara

Konjunktúrajelentés

Magyarország 2009

Deutsch-Ungarische
Industrie- und Handelskammer
Német-Magyar
Ipai és Kereskedelmi Kamara

Konjunktúrajelentés 2009

**A Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara
befektetői felmérésének eredményei**

15. évfolyam

**Budapest
2009. április**

Tartalom

- I. A DUIHK konjunktúra-felméréséről**
- II. A felmérés eredményei**
 - 1. Vezetői összefoglaló
 - 2. Magyarország mint befektetési célország
 - 3. Gazdasági helyzet és várakozások
 - 4. Befektetői környezet
- III. Adatok**
 - 1. Módszertani tudnivalók
 - 2. Táblázatok

I. A DUIHK konjunktúra-felméréséről

A Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara 1995 óta évente készít felmérést a tagvállalatai körében a magyarországi üzleti tevékenységük feltételeiről és eredményeiről. A felmérést a DUIHK kezdeményezésére 2006-tól egyidejűleg és azonos tartalommal számos más közép-kelet-európai (KKE) országban is elvégzik, az idén összesen 15 országban. (A 15 ország eredményeit összehasonlítónak bemutató elemzés 2009. májusában kerül nyilvánosságra.)

Az idei felmérés alapján 15. alkalommal elkészített „Konjunktúra-jelentés” hangulatképet ad a magyarországi német és más külföldi vállalatok helyzetéről, tapasztalatairól és várakozásairól, valamint a befektetési feltételek alakulásáról.

A felmérésben idén 143 magyarországi vállalat vett részt, ezek túlnyomó többsége német érdekeltségű vállalat, de több osztrák és más európai uniós országbeli vállalat is válaszolt.

Mivel a résztvevő vállalatok ágazati hovatartozásuk, méretük és gazdaságban betöltött helyük és szerepük szerint messzemenően megegyeznek a külföldi befektetők egészével, az eredmények nagymértékben reprezentatívnak tekinthetők.

A felmérés eredményei főleg két célt szolgálnak:

- A DUIHK részletes, empirikus adatokra tesz szert, amelyekre támaszkodhat a gazdaságpolitikai párbeszéd során a magyarországi üzleti környezet folyamatos javítása érdekében.
- Ugyanakkor a felmérés azoknak a külföldi vállalatoknak is segít az eligazodásban, amelyek részletesebben szeretnék megismerni Magyarországot mint lehetséges befektetési célpontot és mint üzleti partner-országot.

Köszönetet mondunk a résztvevő vállalatvezetőknek közreműködésükért és az velünk közölt értékes információikért, amelyek lehetővé tették ezen elemzés elkészítését.

II. A felmérés eredményei

A világméretű súlyos gazdasági válság hatására a Magyarországon működő német vállalatok körében is mélyponton vannak a gazdasági helyzetre vonatkozó várakozások. Ezzel párhuzamosan a múlt évhez képest még kevésbé elégedettek a beruházási környezettel. Leginkább a politikai és gazdasági stabilitás és kiszámíthatóság helyreállítását várják a cégek. A felmérés azonban azt is igazolja, hogy a német vállalatok nagy többsége stratégiai megfontolásokból telepített le Magyarországon, hiszen a jelenlegi nehézségek ellenére az idén kevesebb cégvezető választana Magyarországot helyett másik, alternatív célszámot.

A DUIHK az idén immáron 15. alkalommal készítette el konjunktúra-felmérését a tagvállalatok körében. Egy kis történelmi visszpillantás jól mutatja, hogy alapjában véve ma is érvényben vannak azok a tényezők, amelyek a 90-es évektől kezdve egy magyarországi befektetés mellett szóltak. Kiderül az is, hogy számos, már a korábbi években kifogásolt hiányosságot mindmáig nem sikerült megfelelően felszámolni.

Idézet a DUIHK 1998-as konjunktúra-jelentéséből:

„Ezért nagy jelentőséggel bír a kedvező beruházási környezet megőrzése és további javítása... Legelső helyen a jelentős adókönyvnyitás és az állam karcsúsítása iránti igény áll. Egy olyan államot kívánnak, amely nem fenyegeti megfojtással a vállalatokat a bürokrácia útvesztőiben. A korrupció és a bűnözés elleni közdelem azon további kérdések közé tartozik, amelynek a kormánynak neki kell veselkednie... Az árnyékgazdaság szintén megnehezíti a vállalatok életét. Az adókban és járulékokban megjelenő nyomasztóan magas terhek számos munkáltatót és munkavállalót arra kényszerítenek, hogy többé-kevésbé legális kerületekkel csökkentsék a járuléktérheket. Ezen a téren tehát a jogalkotónak kell cselekednie, hogy lehetővé tegye az adóterhek arányos elosztását, másrésztől

csökkenteni szükséges a közvetlen adóztatást a feketemunka terjedésének korlátozása érdekében...“

Idézet a DUIHK 1999-es konjunktúra-jelentéséből:

„Az utolsó gazdaságpolitikai javaslat [a felmérésben részt vevő vállalatok köréből a kormányzat felé – a szerk.] a konjunktúra-jelentés mottójaként is szolgálhatna: a kormányzat szenteljen nagyobb figyelmet a gazdaság véleményének és nyilatkozatainak, és rendszeresen konzultáljon annak képviselőivel.“

A DUIHK két – tíz és tizenegy éve megjelent – konjunktúra-jelentéséből származó idézet ilyen vagy hasonló megfogalmazásban később is számos magyarországi gazdaságpolitikai anyagban szerepelt, így például 16 érdekképviseleti szervezet 2006. májusi „Kiáltvány”-ában, valamint újra és újra a DUIHK konjunktúrajelentéseiben is. Jelen felmérésünk részletesen bemutatja, hogy 2009. elején, egy világméretű gazdasági hanyatlás és a magyarországi politikai ingovány közepette a német vállalatok hogyan értékelik az ország gazdasági helyzetét.

1. Vezetői összefoglaló

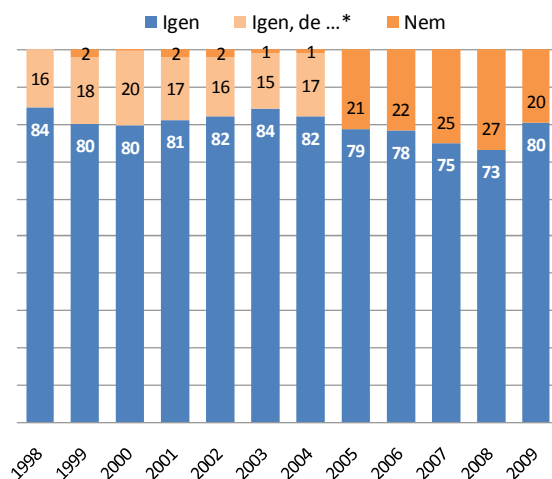
Konjunktúra-felmérésében a DUIHK hagyományosan két kérdésre keres választ: milyen az üzleti hangulat, azaz a gazdasági helyzet és az ezzel kapcsolatos várakozások, és hogyan értékelik a befektetési környezetet, azaz mennyire elégedettek a vállalatvezetők a gazdaságpolitikai keretfeltételekkel.

A DUIHK-tagok nagy többsége kis és közepes méretű vállalat, amit tükröz a felmérés is: az idei válaszadók 85 százaléka 250 főnél kevesebb munkavállalót foglalkoztat, működési keretük pedig rendkívül hasonló a német háttérrel nem rendelkező vállalatokéhoz. Ebben a tekintetben a felmérés eredményeit a magyarországi vállalatok általános hangulatképeként is lehet értékelni.

Az **üzleti hangulat**ra 2009. elején legfőképpen a világgazdaság súlyos válsága nyomja rá a bélyegét, ezért az ezzel kapcsolatos válaszokat csak a nemzetközi gazdasági környezet figyelembevételével lehet értékelni.

Az általános **befektetési hangulat** az idén elsősorban az évek óta sürgetett szerkezeti reformok elindításának és végrehajtásának lassúságából ill. elmaradásából eredő elégedetlenséget tükrözi. Fontos hangsúlyozni, hogy a megkérdezés március elején zárult le, ezért a válaszok még nem tükröz(het)ik az azóta történt kormányváltásból adódó bizonytalanságokat.

21. Ismét beruházna Magyarországon?

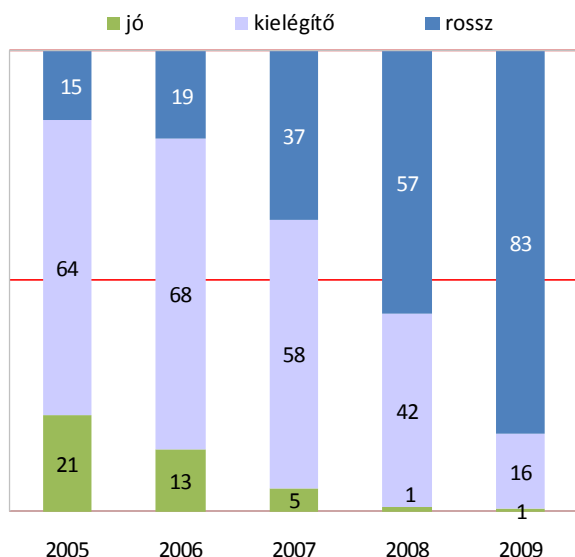

A felmérés legfontosabb eredményei

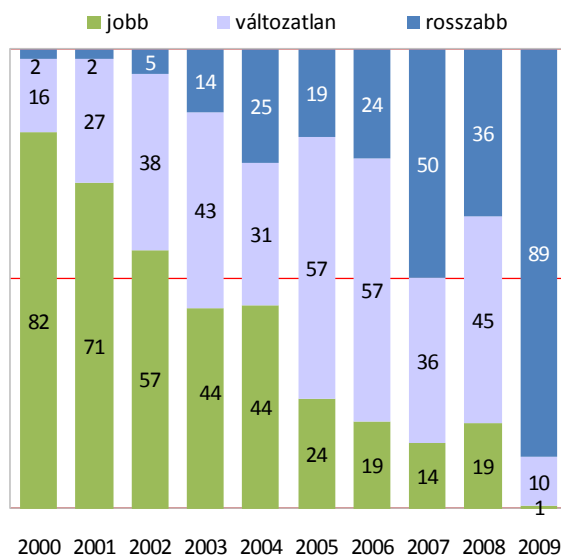
- **Telephely-választás:** Az idei felmérésben öt vállalat közül négyen nyilatkozták, hogy ma is újra Magyarországra hoznák a beruházást. Ezzel megállt az elmúlt évek romló tendenciája: a „visszatérők” aránya a 2003-ban mért csúcstról (84 százalék) folyamatosan csökkent egészen 73 százalékra (2008). Az idei felmérés magas értéke megerősíti, hogy a német vállalatok túlnyomó többsége nem rövid távú költségcsökkentés vagy piacbővítés céljából ruház be, hanem stratégiai megfontolások alapján döntettek Magyarország mellett.
- **Nemzetközi összehasonlítás:** A Magyarországon működő német vállalatok vezetői szerint Közép- és Kelet-Európában változatlanul Szlovákia, Csehország és Szlovénia nyújtja a leginkább vonzó beruházási környezetet – mégpedig már jó néhány éve. Magyarországot inkább a középmezőnyben látják, bár 2008-hoz képest sikerült két hellyel feljebb kapaszkodni a térség 18 országának rangsorában, a hetedik helyre.
- **Európa:** A 2004-es csatlakozás óta még soha nem értékelték annyira kedvezően az uniós tagságot, mint az idei felmérésben: a válaszadók 54 százaléka nyilatkozott pozitívan, és csupán 14 százalékban negatívan. A csatlakozást követő első felmérésben csupán 5 százalékban voltak elégedettek és 52 százalékban nyilatkoztak elégedetlenül. Az eurót támogatók aránya az előző évhez képest jelentősen, 81-ről 94 százalékra emelkedett.
- **Gazdasági várakozások:** A magyarországi német vállalatok körében tízből kilencen számítanak 2009-ben az ország gazdasági helyzetének romlására, a többiek pedig legjobb esetben is csak változatlan helyzetet feltételeznek. Ez drámai visszaesés az előző évekhez képest. A vállalatok 83 százaléka már most is rossznak ítéli az ország jelenlegi gazdasági helyzetét.

- **Saját üzleti helyzet:** Minden harmadik vállalat rossznak értékeli saját helyzetét, és 2009-re 52 százalékuk készül további romlásra. A válaszadók 40 százaléka számít változatlan üzletmenetre, és csak alig kilenc százalékban számolnak javulással.
- **Árbevétel, export, eredmény:** A vállalatok 55 százaléka számít idei árbevételének csökkenésére, a feldolgozó iparban pedig egyenesen 60 százalékos ez az arány, míg az exportértékesítésben „csupán” 36 százalékban számítanak csökkenésre. A várható gyenge árbevétel egy az egyben tükröződik a várt nyereségben is.
- **Beruházások:** A nemzetgazdaság gyengülését a beruházási hajlandóság is megcsinálja. A vállalatok bő fele tervezi a beruházási kiadások megkurtítását, egyharmaduk kívánja legalább változatlan szinten hagyni azokat.
- **Foglalkoztatás:** A vállalatok 42 százaléka számít arra, hogy a foglalkoztatottak számának csökkentésére kényszerül a válság hatására, míg a válaszadók bő fele bízik abban, hogy elkerülheti a létszámleépítést. A következő hónapokban azonban a világpiac élénkülése nélkül rendkívül nehéz lesz megtartani az összes dolgozót.
- **A kis és közepes vállalkozások szerepe:** A nagy, exportorientált vállalatokat a válság jobban sújtja, mint a kisebb cégeket. Az előbbiek majdnem az összes kérdésre nagyobb borúlátással válaszoltak, mint a kisebb cégek, elsősorban az üzleti várakozások, az árbevétel vagy az exportok tekintetében, de sajnos a beruházási és foglalkoztatási terveket illetően is pesszimisták. A másik oldalról ez azt is jelenti, hogy a jelenlegi válságban éppen a kis és közepes vállalkozások fejthetnek ki stabilizáló hatást a gazdaság egészére.
- **Válságkezelés:** A megkérdezettek körében nagyon alacsony a kormány válságkezelő képességeibe vetett bizalom: a magyar kormány eddigi (azaz március elejéig meghozott) válságkezelő intézkedései a válaszadók közel 80 százaléka szerint nem elegendőek és nem célravezetőek – hatékonyak pedig csupán hét százalékuk nevezte az eddigi erőfeszítéseket.
- **Munkaerő:** A magyar munkaerőpiacot illetően csaknem minden vonatkozásban nagyfokú az elégedettség a befektetők körében. A teljesíteni akarás, a munka termelékenysége és a képzettség évek óta magas, sőt 2009-en részben még javuló elégedettséggel jellemezhető. Idén még a szakemberek rendelkezésre állását is kevésbé kritikusnak ítélték meg.

1. Magyarország jelenlegi gazdasági helyzete

2. Magyarország idéi gazdasági kilátásai

- **Munkaköltségek:** A befektetési feltételek között a munka költsége egyre kevésbé felel meg az elvárásoknak. Idén a válaszadók több mint fele elégedetlenül vagy nagyon elégedetlenül nyilatkozott erről, ezzel szemben az elégedett munkáltatók aránya éppen csak 14 százalékos.
- **Adók:** Az adók mértéke valamint az adóigazgatás a legnagyobb elégedetlenséget kiváltó tényezők közé tartoznak. A válaszadók több mint 80 százaléka elégedetlen, ezen belül legnagyobb részük egyenesen „nagyon elégedetlen” mind az adóterhek nagyságával, mind pedig az adórendszerrel és az adóigazgatással.
- **Gazdaságpolitika:** A vállalatok évek óta nem ítélik kielégítőnek a bürokrácia leépítését, a korrupció elleni harcot vagy a pályázatok és közbeszerzések átláthatóságát. A idei felmérés szerint az elégedetlenség tovább nőtt. Tíz vállalatvezető közül már kilencen elégedetlenek a gazdaságpolitika kiszámíthatóságával. Kedvezőtlen fejlemény, hogy idén még azokkal a korábban pozitívan értékelt tényezőkkel, mint a jogbiztonsággal, az infrastruktúra állapotával vagy a politikai stabilitással is csupán kevés vállalatvezető elégedett.

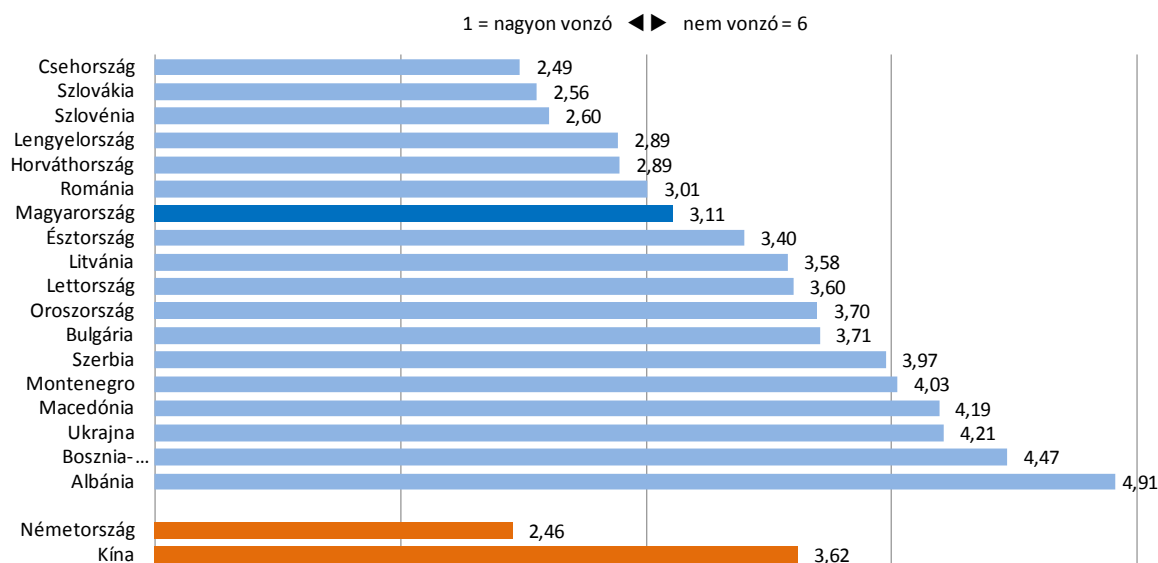
2. Magyarország mint befektetési célpont

Az idei felmérésben öt vállalat közül négyen nyilatkozták, hogy ma is Magyarországra hoznák a beruházást – a megelőző években ez az arány a 2003-as 84 százalékról 2008-ra folyamatosan 73 százalékra csökkent. Az a körülmény, hogy a vállalatok a nehéz feltételek ellenére mégis ragaszkodnak Magyarországhoz, vélhetően főként két dologra vezethető vissza.

A beruházásokat stratégiai szempontok vezérlik

Egyrészt ez az idei magas arány is megerősíti, hogy a német vállalatok túlnyomó többsége nem rövid távú költségcsökkentés vagy piacbővítés céljából ruház be, hanem stratégiai megfontolások alapján döntettek Magyarország mellett. Ez egyfajta stabilitást kölcsönöz a jelenlétüknek, amit a konjunkturális helyzet átmeneti ingadozása vagy a gazdaságpolitikai viszonyok nem kérdőjelez meg azonnal és alapvetően. Ezt bizonyítják egyébként a német jegybank működőtőkebefektetésekre vonatkozó legfrissebb adatai is: ezek alapján a német vállalatok tavaly

Befektetési célként mennyire vonzóak a felsorolt országok?

ismét közel egymilliárd eurót ruháztak be Magyarországon, amelynek felét a már jelen lévő vállalatok visszaforgatott beruházásai adták. Egyedül az Audi saját adatai szerint további 309 millió eurót ruházott be győri gyárába.

Másrészt a közelmúlt gazdasági válsága is vélhetően hozzájárult ahhoz, hogy Közép- és Kelet-Európa, valamint Ázsia más szóba jövő beruházási helyszíneit is kritikusan értékeljék. A néhány éve még csodált „balti tigrisek” például hatalmas gazdaságpolitikai kihívásokkal állnak szemben, Kína pedig érezhetően veszített vonzerejéből a beruházások terén. Mindez rávilágít arra, ami Magyarországon már jó néhány éve keserű felismerés: az egykori sikerek egyáltalán nem biztosítják automatikusan a vezető szerepet a jövőben is, hanem azt sokkal inkább folyamatos erősítéssel kell megszilárdítani.

Megvédi vezető pozícióit Szlovákia, Csehország és Szlovénia

Úgy tűnik, hogy egyes országokban ez jól sikerül. A Magyarországon működő német vállalatvezetők vélekedése szerint Közép- és Kelet-Európában változatlanul Szlovákia, Csehország és Szlovénia nyújtja a leginkább vonzó beruházási környezetet – mégpedig már jó néhány éve. Magyarországot az itthon megkérdezettek inkább a középmezőnyben látják, bár 2008-hoz képest sikerült

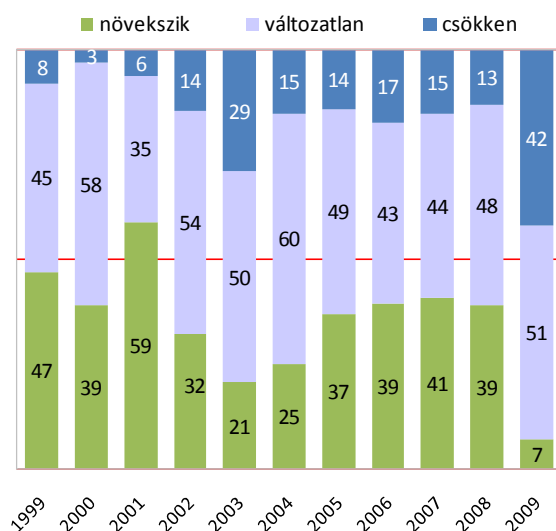
három hellyel feljebb kapaszkodni a térség összesen 18 országának rangsorában a hetedik helyre.

Európa biztonságot kölcsönöz a válságban

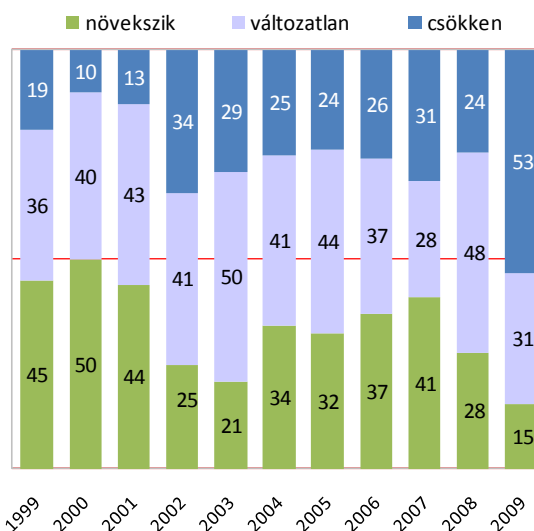
Úgy tűnik, hogy a válság időszakában kedvező hatása van annak a védelemnek, amely Magyarország európai uniós tagságából származik. A 2004-es csatlakozás óta még soha nem értékelték annyira kedvezően a tagságot, mint az idei felmérésben: a válaszadók 54 százaléka nyilatkozott pozitívan, és csupán 14 százalékban negatívan. A csatlakozást követő első felmérésben csupán 5 százalékuk volt elégedett és 52 százalékuk elégedetlen.

Az a biztonság, amely az uniós tagságból származik, tükröződik abban is, hogy jóval nagyobb mértékben helyeslik az euró bevezetését. Az eurót támogatók aránya az előző évhez képest jelentősen, 81-ről 94 százalékra emelkedett. Ebben nagy szerepe volt annak a körülménynek, hogy a felmérés időszakában, tehát februárban és március elején a magyar fizetőeszköz drámai mértékben veszített értékéből, és történelmi mélypontot ért el az árfolyama. Nem csupán a nettó importőröknél ebből származó költségnövekedés, hanem főként az árfolyam jövőbeli alakulásához kapcsolódó bizonytalanság rendkívüli megterhelést jelent a vállalatok-

8. Foglalkoztatási tervek a folyó évre

9. Beruházási tervek a folyó évre

nak, ami felerősíti a kiszámítható keretek iránti igényt. Abban viszont változatlanul bizonytalanok a vállalatvezetők, hogy ténylegesen mikor vezetik be az eurót: a legtöbben a 2012 és 2015 közötti időszakkal számolnak. A válaszok összegzése alapján a vállalatok kétharmada számít arra, hogy legkésőbb 2014-ben bevezetik az eurót, 93 százalékuk pedig legkésőbb 2015-tel számol.

3. Üzleti hangulat

Az ország és a saját vállalkozás gazdasági helyzetének megítélését 2009 elején elsősorban a világgazdaság súlyos válsága határozza meg.

A magyarországi német vállalatok körében tízből kilencen számítanak 2009-ben az ország gazdasági helyzetének romlására, a többiek pedig legjobb esetben is változatlan helyzetet feltételeznek. Drámai a romlás az előző évek eredményeihez képest, mégpedig annak dacára, hogy a vállalatok 83 százaléka már a jelenlegi helyzetet is rossznak ítéli.

Vitán felül áll, hogy a magyarországi konjunktúrára vonatkozó borúlátás elsődlegesen a világméretű gazdasági válságnak tudható be, amely 2008 negyedik negyedétől nagy erővel megmutatkozik a magyar iparban, és fokozatosan áttérjed a gazdaság más területeire is. A pesszimisták aránya a feldolgozó iparban a legmagasabb – 93 százalék. A megrendelés-állomány és az ipari termelés egy-negyednyi vagy akár egyharmadnyi zuhanása tükrében ez talán nem meglepő, de a felmérés szerint aligha jobb a hangulat a szolgáltató szektorban (90 százalék) vagy a kereskedelemben és az építőiparban (81 ill. 80 százalék).

Mélyponton az üzleti várakozások

Az előző évekhez hasonlóan az általános várakozásokhoz képest a vállalatok ugyan valamelyest derűlátóbbak – pontosabban fogalmazva kevésbé borúlátóak – a saját

ágazatuk és még inkább a saját vállalatuk tekintetében, de a számszerű értékek tükrében ez sovány vigasz. Minden harmadik vállalat már most is rossznak értékeli saját helyzetét, és 2009-re egyenesen 52 százalékuk számít további romlásra. A válaszadók 40 százaléka számít változatlan üzletmenetre, és éppen csak 9 százalékuk számol javulással. Ebben a vonatkozásban is a feldolgozó ipari vállalatok tekintenek a legnagyobb aggodalommal a jövőbe.

A borús üzleti kilátások elsősorban abból erednek, hogy idén az árbevétel tetemes zuhanásától tartanak a cégek. A vállalatok 55 százaléka számít árbevételének csökkenésére, a feldolgozó iparban pedig már 60 százalékos ez az arány. A válaszok alapján arra lehet következtetni, hogy a cégek még mindig elsősorban az exporttól várnak némi pozitív hatást, hiszen a kivitelre vonatkozóan „csupán” 36 százalékban számítanak csökkenésre.

A válság rányomja a bélyegét a beruházási és foglalkoztatási tervekre

A várható gyenge árbevétel egy az egyben tükröződik a várt nyereségben és sajnos a folyó évre vonatkozó beruházási szándékokban is. A vállalatok bő fele tervezi a beruházási kiadások megkurtítását, és egyharmaduk legalább változatlanul kívánja hagyni azokat.

A vállalatok 42 százaléka azonban arra számít, hogy a válság hatására a foglalkoztatottak számának csökkentésére kényszerül, míg a válaszadók bő fele bízik abban, hogy elkerülheti a létszámleépítést. Ez azért is fontos, mert a Magyarországon működő német vállalatok közvetlenül és közvetve közel 300.000 ember munkahelyét biztosítják. Az elmúlt hónapokban pl. a munkaidő rugalmas kezelésével sikerült elkerülni a nagyobb méretű elbocsátásokat, a következő hónapokban azonban a világpiac élénkülése nélkül rendkívül nehéz lesz megtartani az összes dolgozót.

Stabilizáló hatást fejtenek ki a kkv-k

A nagy, exportorientált vállalatokat a válság jobban sújtja, mint a kisebb cégeket. A felmérésben résztvevő cégek 15 százaléka foglalkoztat 250-nél több dolgozót. Ezen nagyvállalatok mintegy két harmada esetén az exportból származik az árbevétel több mint 60 százaléka. Az 50 főnél kevesebb embert alkalmazó cégek esetén csak 10 százalék a hasonló erősséggel exportorientált vállalkozások aránya.

A felmérés azt mutatja, hogy a nagyobb vállalatok majdnem az összes kérdésre nagyobb borúlátással válaszoltak, mint a kisebb cégek, elsősorban az üzleti várakozások, az árbevétel vagy az exportok tekintetében, de sajnálatos módon a beruházási és foglalkoztatási terveket illetően is. Ugyanakkor ez azt is jelenti, hogy a jelenlegi válságban éppen a kis- és közepes vállalkozások fejthetnek ki stabilizáló hatást a gazdaság egészére.

Nem megnyugtató a válságkezelés

A vállalatok a konjunktúra alakulására vonatkozó véleményét természetesen nagyfokú bizonytalanság övezi. A felmérés március elején zárult le, azóta pedig a világ-gazdasági feltételrendszer – legalábbis az előrejelzésekben – tovább romlott, ezért nem zárható ki, hogy az év folyamán ténylegesen bekövetkező változások a vártnál is rosszabbnak bizonyulnak.

Üzleti hangulat a résztvevők nagysága szerint

(a pozitív és a negatív válaszok egyenlege)*

Létszámkategória:	1-49	50-249	250+	Összes résztvevő
2. a magyar gazdaság kilátásai 2009-re	-84	-93	-95	-88
4. a saját cég gazdasági helyzete	-4	-26	-43	-16
5. a saját cég üzleti kilátásai 2009-re	-29	-56	-67	-43
6. előző év árbevétele	27	42	19	30
7. árbevétel 2009-ben	-35	-51	-57	-43
8. létszám 2009-ben	-10	-60	-76	-35
10. beruházások 2009-ben	-35	-40	-43	-38
13. üzemi eredmény 2009-ben	-42	-44	-57	-45
15. kiviteli volumene 2009-ben	-6	-37	-68	-25
Részesedés az összes résztvevő számában	55%	30%	15%	100%

* azaz 10% „magasabb”, 24% „változatlan” és 67% „alacsonyabb” esetén az egyenleg -57.

Ennek tükrében elgondolkodtató, hogy nagyon alacsony a kormány válságkezelő képességeibe vetett bizalom: a magyar kormány eddigi (azaz március elejéig meghozott) válságkezelő intézkedései a válaszadók közel 80 százaléka szerint nem elegendő mértékűek és nem célravezetőek – csupán 7 százaléka hatékonynak nevezte az eddigi erőfeszítéseket.

4. Befektetői környezet

A beruházási döntéshozatal rendkívül bonyolult folyamat, amelyet mégis egyes médiákban vagy a gazdaságpolitikai vitában gyakran egy, vagy nagyon kevés számú tényezőre szűkítenek le. Ez nem csupán téves következtetésekre sarkall egy-egy konkrét esetben, hanem korlátozza a gazdaságpolitikai feltételrendszer folyamatos továbbfejlesztéséhez nélkülözhetetlen objektív elemzést is.

A DUIHK konjunktúra-felmérésében évek óta vizsgál számos olyan tényezőt, amely a vállalatok számára kiemelkedő jelentőséggel bír a beruházási helyszínek megválasztásában. Az elmúlt öt év során ebből mintegy 25, a beruházási környezetet meghatározó tényező kristályosodott ki, amely lényegében három területet képez le:

- a gazdaságpolitikai környezet,
- a vállalati partneri környezet,
- a munkaerőpiac.

Vonzó munkaerőpiaci feltételek, de gondot okoz a költségek alakulása

A 2009-es felmérés igazolta az utóbbi évek tapasztalatait: a legnagyobb – a helyi adottságokra vonatkozó nagyfokú elégedettségben kifejezésre jutó – előnyöket Magyarország a munkaerő tekintetében könyvelheti el. A dolgozók motiváltsága, a munka termelékenysége és a képzettség évek óta magas, sőt 2009-en részben még javuló elégedettséget jeleztek a cégek.

Idén még a szakemberek rendelkezésre állását is kevésbé kritizálták, ami azonban feltételezhetően – legalább részben – a gazdasági válságra is visszavezethető, amely a múlt év utolsó negyedéve óta érzékelhető hatást gyakorol a munkaerőpiacra is.

A munkaerőpiac a beruházók szemszögéből kritikusan értékelt eleme a munka költsége. Erről idén a válaszadók már több mint fele nyilatkozott elégedetlenül vagy nagyon elégedetlenül, ezzel szemben az elégedett munkáltatók aránya alig 14 százalékos. Ez főként két körülménnyel magyarázható.

Egyrészt Magyarországon átlagon felüli mértékű a járulékos bérköltség. A munkavállalónak járó bruttó béren felül (amely 2008-ban átlagosan mintegy 790 euró volt) az összeg két harmadát teszik ki a munkáltatót terhelő egyéb költségek: a társadalombiztosítási járulékok, a munkavállalóknak nyújtott szociális juttatások, a képzés költségei stb. Az élőmunka költsége így összességében már jelentősen meghaladja az 1000 eurót.

Másrészt a magyarországi bérköltség növekedési üteme már évek óta viszonylag magas. Miközben a munkaerőköltségek nominális növekedése Németországban 2000 és 2008 között kb. 21 százalékra rúgott, addig Magyarországon ez a mutató meghaladja a 100 százalékot. A vállalatvezetőknek sovány vigasz, hogy a növekedési ráta a térség más országaiban még nagyobb volt.

Továbbra sem kielégítő a szakképzés minősége

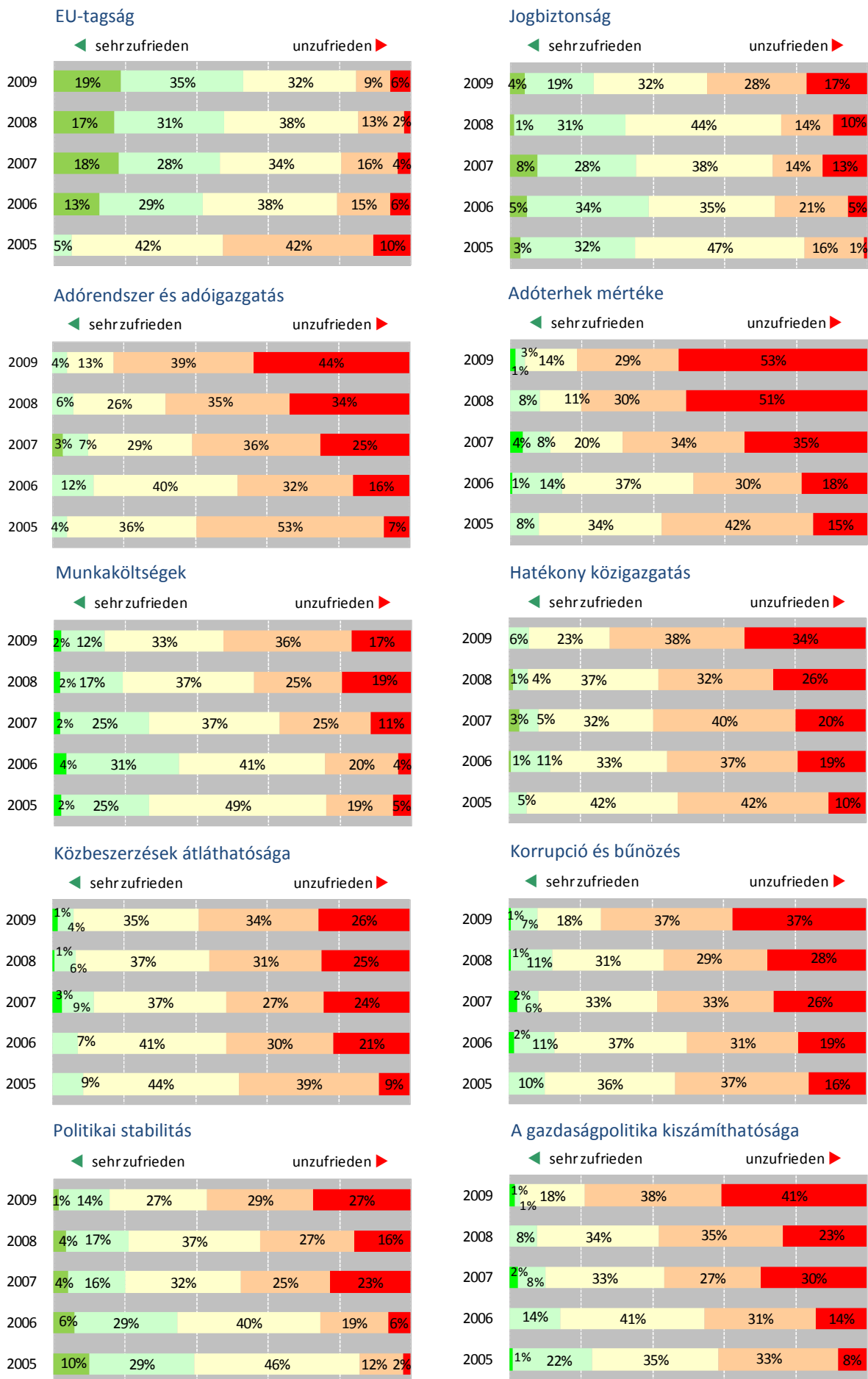
Idén újból felmértük a szakképzés és a felsőfokú oktatás minőségével kapcsolatos vállalati véleményeket. A felsőoktatás esetében meglehetősen kiegyensúlyozott értékelés mutatkozott, összességében enyhén pozitív irányba mutattak a válaszok. A szakképzés esetében azonban túlnyomórészt kritikusak a vélemények. A vállalatok versenyképessége érdekében azonban egy korszerű, a vállalatok igényeihez igazodó szakképzési rendszer elengedhetetlen. Ezért a vállalatok, a DUIHK és számos más szervezet támogatásával továbbra is síkra szállnak hathatós intézkedésekért a gyakorlatorientált képzés tényleges megvalósítása érdekében.

Megfelelő az üzleti partneri környezet

A vállalati ill. üzleti partneri környezetet, így például a helyi beszállítók rendelkezésre állását és színvonalát Magyarországon összességében többnyire kielégítőnek értékelik, már több éve. Ezt a pozitív képet a DUIHK hétköznapi tapasztalatai is megerősítik: a beruházási helyszínt kereső vállalatok szinte mindig nagy hangsúlyt fektetnek arra, hogy a megbízható helyi beszállítók és szolgáltatók szoros hálózatával találkozzanak annak érdekében, hogy teljes mértékben a saját üzleti tevékenységükre összpontosíthassanak. Magyarországon közel háromszázezer Kft. és Rt. működik, ezek közül mintegy huszonötezer külföldi érdekeltségű.

Az üzleti partnerekről alkotott, összességében kedvező képet a vevők rossz fizetési fegyelme csorbítja. A válaszadók csupán 16 százaléka elégedett a jelenlegi helyzettel, sőt minden hatodik vállalat nagyon elégedetlen. Ez az érték a jelenlegi nehéz gazdasági helyzet tükrében és a restriktív finanszírozási feltételekkel párosulva tovább romolhat, egyes esetekben egyébként stabil vállalatoknak is likviditási problémákat okozhat.

Elégedettség kiemelt befektetési feltételekkel (1 = nagyon elégedett ... 5 = elégedetlen)

Változatlanul a gazdaságpolitika szerepe a kritika középpontjában

Az állam a gazdaságpolitika révén, mindennek előtt a közigazgatási szervek munkájával, az adó- és járulékpolitikával, a jogrendszerrel, a közcélú infrastruktúra rendelkezésre bocsátásával, valamint az egyenlő bánásmód és az átlátható piaci feltételek biztosításával szabja meg a vállalati működés keretfeltételeit.

Az előző évek felméréseiben a felsorolt területek szinte mindegyikét rossz – és sajnos évről évre romló – érdemjegyekkel illették a magyarországi német beruházók. Ezt a tendenciát idén sem sikerült megállítani, továbbra is nagy az elégedetlenség a gazdaságpolitikával.

Az adók esetében mutatkozik meg ez a leg súlyosabban: a válaszadók több mint 80 százaléka elégedetlen, legnagyobb részük pedig egyenesen „nagyon elégedetlen” mind az adóterhek mértékével, mind pedig az adórendszerrel és az adóigazgatással. Csak kis mértékben jobb a helyzet a bürokrácia leépítése, a korrupció elleni harc vagy a pályázatok átláthatósága tekintetében.

A DUIHK számára elgondolkasztó az is, hogy idén már azokkal a korábbi években még kedvezően értékelt tényezőkkel is, mint a jogbiztonság, az infrastruktúra állapota, vagy a politikai stabilitás csupán kevés számú vállalatvezető elégedett. A gazdaságpolitika már amúgy is régen hiányolt kiszámíthatóságában pedig ma már szinte alig hisz valaki: tíz vállalatvezető közül kilencen elégedetlenek ezzel.

Természetesen tisztában vagyunk azzal, hogy a kormányok gazdaságpolitikája más országokban is csak ritkán kap „jeles” értékelést a gazdaság szereplőitől. Ha azonban a magyarországi vállalatok éveken keresztül nem érzékelnek érdemi javulást egy ilyen elemi fontosságú területen, sőt inkább folyamatos romlásról számolnak be, akkor vélhetően többről van szó, mint pusztán a megfelelő kommunikáció hiányáról.

Természetesen üdvözljük a kormány ezirányú intézkedéseit, pl. azt, hogy a kormány 2008 végén egy egész sor közigazgatási előírást leegyszerűsített és számos engedélyeztetési kötelezettséget kisebb ráfordítással járó bejelentési kötelezettséggé változtott.

A vállalatok számára azonban nem pusztán a jogszabályokkal formálisan meghatározott helyzet a mérvadó, hanem lényeges mértékben az a mód is, ahogyan a hatóságok vagy bíróságok a mindennapokban kezelik és alkalmazzák a gazdaságpolitikai kereteket. A DUIHK számos tagvállalatának beszámolója szerint éppen ezen a téren mutatkoznak még gyakorta jelentős hiányosságok. Kiemelkedően gyakran mutatkozik ilyen például az adóigazgatás munkájában, ami nem csupán idegőrlő a vállalatoknak, hanem sok időbe és pénzbe is kerül.

A DUIHK nyomatékosan sürget egy szemléletváltást a hatóságok és a vállalatok közötti viszonyban. Magyarország gazdasága csak akkor lehet tartósan sikeres, ha ezt a viszonyt a közös cél és az együttműködés légköre határozza meg.

A teljes elemzést megtalálja honlapunkon is:
www.duihk.hu/publikationen/konjunkturbericht

III. Adatok

1. Módszertani megjegyzések

1. A felmérésről

A Német- Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara (DUIHK) 1995. óta évente készít konjunktúra-felmérést, amely írásos kérdőíven alapul. A kérdőíveket anonim módon értékeljük.

2. Felmérési időszak

2009. február 2. - március 6.

3. Résztvevők

Összesen 143 magyarországi, túlnyomó részben közepes méretű vállalat vett részt az idei felmérésben. A résztvevők döntő többsége német részesedésű vállalatok, mintegy 10 százalékuk pedig más külföldi, elsősorban osztrák tulajdonban lévő cégek volt.

Mivel a résztvevő vállalatok ágazati hovatartozásuk, méretük és gazdaságban betöltött helyük és szerepük szerint messzemenően megegyeznek a külföldi befektetők egészével, az eredmények nagymértékben reprezentatívnak tekinthetők.

4. Fogalmak

Egyenleg: A 1.-17. kérdés esetén az „egyenleg” a pozitív és a negatív válaszok különbségét jelenti.

Példa: Ha a válaszok 10%-a „magasabb”, 24%-a „változatlan” és 67%-a „alacsonyabb”, akkor az egyenleg {10-67} = -57.

Átlag: Más jelölés hiányában a megadott középérték a válaszok számtani átlagát jelenti.

5. Ágazatok szerinti eredmények

Az ágazati hovatartozásnál többes jelölés volt lehetséges. Ágazatok szerint bontott eredmények esetén következetesen az összes, az illető ágazatot megjelölő cég válasza- it vettük figyelembe. Ezért az ágazati eredmények összege ill. átlaga eltérhet az „összesen” értéktől.

6. Korábbi adatokkal való összehasonlíthatóság

Az előző évek adataival való összehasonlításnál figyelembe kell venni, hogy felmérés mintája évről-évre kisebb-nagyobb mértékben változhat. Az eddigi felmérések eredményeinek összevetéséből viszont kiderül, hogy nem fordultak elő számottevő statisztikai következetlenségek.

2. Táblázatok

Résztvevők ágazati hovatartozásuk szerint

	Résztvevők összesen	ipar*	ebből kereskedelem	Szolgáltatások
2005	116	34.1%	26.4%	39.5%
2006	202	37.1%	27.8%	35.0%
2007	177	39.2%	26.6%	34.2%
2008	179	31.2%	27.5%	41.3%
2009	143	39.2%	18.9%	42.0%

* feldolgozó ipar, építőipar, energia- és vízellátás

Résztvevők a foglalkoztatottak száma szerint

Résztvevők összesen	foglalkoztatottak száma				
	1-9	10-49	50-249	250-999	1000 vagy több
143	31%	24%	30%	13%	1%

Résztvevők az exportorientáció szerint

Résztvevők összesen	Az exportértékesítés aránya a teljes árbevételhez képest (%)				
	0-20	20-40	40-60	60-80	80-100
143	52%	10%	10%	6%	22%

1. Hogyan itéli meg Magyarország jelenlegi gazdasági helyzetét?

	jó	kielégítő	rossz	egyenleg
2005	20.9%	64.3%	14.8%	6.1
2006	13.4%	67.7%	18.9%	-5.5
2007	5.1%	58.3%	36.6%	-31.4
2008	1.1%	41.8%	57.1%	-55.9
2009	0.7%	16.1%	83.2%	-82.5
ebből:				
ipar	0.0%	13.3%	86.7%	-86.7
kereskedelem	3.7%	29.6%	66.7%	-63.0
szolgáltatások	0.0%	8.3%	91.7%	-91.7

2. Hogyan értékeli a magyar gazdaság idei kilátásait az előző évhez képest?

	jobb	változatlan	rosszabb	szaldó
2005	24.3%	56.5%	19.1%	5.2
2006	19.1%	57.3%	23.6%	-4.5
2007	14.3%	36.0%	49.7%	-35.4
2008	18.8%	44.9%	36.4%	-17.6
2009	0.7%	10.5%	88.8%	-88.1
ebből:				
ipar	0.0%	6.7%	93.3%	-93.3
kereskedelem	3.7%	14.8%	81.5%	-77.8
szolgáltatások	0.0%	10.0%	90.0%	-90.0

3. Hogyan alakul ágazatának gazdasági helyzete az idén az előző évhez képest?

	jobb	változatlan	rosszabb	szaldó
2005	26.3%	52.6%	21.1%	5.3
2006	27.1%	47.7%	25.1%	2.0
2007	23.4%	46.3%	30.3%	-6.9
2008	22.2%	50.6%	27.3%	-5.1
2009	1.4%	23.9%	74.6%	-73.2
<i>ebből:</i>				
<i>ipar</i>	0.0%	17.8%	82.2%	-82.2
<i>kereskedelem</i>	3.7%	22.2%	74.1%	-70.4
<i>szolgáltatások</i>	1.7%	28.8%	69.5%	-67.8

4. Hogyan ítéli meg vállalatának jelenlegi gazdasági helyzetét?

	jó	kielégítő	rossz	szaldó
2005	47.8%	45.2%	7.0%	40.9
2006	44.0%	45.0%	11.0%	33.0
2007	34.5%	55.7%	9.8%	24.7
2008	36.2%	52.0%	11.9%	24.3
2009	16.1%	51.7%	32.2%	-16.1
<i>ebből:</i>				
<i>ipar</i>	8.9%	42.2%	48.9%	-40.0
<i>kereskedelem</i>	22.2%	33.3%	44.4%	-22.2
<i>szolgáltatások</i>	15.0%	68.3%	16.7%	-1.7

5. Hogyan alakul vállalata gazdasági helyzete az idén az előző évhez képest?

	jobb	változatlan	rosszabb	szaldó
2005	43.0%	47.4%	9.6%	33.3
2006	45.2%	43.2%	11.6%	33.7
2007	43.2%	36.9%	19.9%	23.3
2008	37.1%	49.7%	13.1%	24.0
2009	9.1%	39.2%	51.7%	-42.7
<i>ebből:</i>				
<i>ipar</i>	8.9%	26.7%	64.4%	-55.6
<i>kereskedelem</i>	11.1%	29.6%	59.3%	-48.1
<i>szolgáltatások</i>	8.3%	51.7%	40.0%	-31.7

6. Hogyan változott vállalatának árbevétele 2008-ban az előző évhez képest?

	növekedett	változatlan	csökkent	szaldó
2005	65.2%	19.6%	15.2%	50.0
2006	60.7%	15.8%	23.5%	37.2
2007	66.1%	13.8%	20.1%	46.0
2008	70.3%	14.3%	15.4%	54.9
2009	53.1%	23.8%	23.1%	30.1
<i>ebből:</i>				
<i>ipar</i>	48.9%	26.7%	24.4%	24.4
<i>kereskedelem</i>	40.7%	22.2%	37.0%	3.7
<i>szolgáltatások</i>	63.3%	21.7%	15.0%	48.3

7. Hogyan alakul vállalatának árbevétele az idén az előző évhez képest?

	növekszik	változatlan	csökken	Szaldó
2005	61.5%	26.6%	11.9%	49.5
2006	68.6%	22.7%	8.8%	59.8
2007	61.4%	26.1%	12.5%	48.9
2008	62.3%	24.6%	13.1%	49.1
2009	11.2%	34.3%	54.5%	-43.4
ebből:				
ipar	13.3%	26.7%	60.0%	-46.7
kereskedelem	11.1%	29.6%	59.3%	-48.1
szolgáltatások	10.0%	41.7%	48.3%	-38.3

8. Hogyan alakul alkalmazottjainak száma az idén az előző évhez képest?

	növekszik	változatlan	csökken	szaldó
2005	36.8%	49.1%	14.0%	22.8
2006	39.3%	43.3%	17.4%	21.9
2007	40.7%	44.1%	15.3%	25.4
2008	39.0%	48.0%	13.0%	26.0
2009	7.0%	51.0%	42.0%	-35.0
ebből:				
ipar	8.9%	20.0%	71.1%	-62.2
kereskedelem	3.7%	66.7%	29.6%	-25.9
szolgáltatások	5.0%	68.3%	26.7%	-21.7

9. Hogyan alakultak beruházási kiadásai 2008-ban az előző évhez képest?

	növekedett	változatlan	csökkent *	szaldó
2005	35.7%	41.1%	13.4%	22.3
2006	36.5%	36.5%	14.8%	21.7
2007	36.2%	37.3%	12.4%	23.7
2008	37.7%	44.6%	17.7%	20.0
2009	32.9%	46.2%	21.0%	11.9
ebből:				
ipar	31.1%	40.0%	28.9%	2.2
kereskedelem	40.7%	33.3%	25.9%	14.8
szolgáltatások	31.7%	60.0%	8.3%	23.3

* 2005-2007: a 100%-ból hiányzó rész „nem hajtott végre beruházást”

10. Hogyan alakulnak beruházási kiadásai az idén az előző évhez képest?

	növekszik	változatlan	csökken *	szaldó
2005	32.5%	43.9%	13.2%	19.3
2006	37.1%	37.1%	15.8%	21.3
2007	40.9%	27.8%	15.9%	25.0
2008	27.8%	47.7%	24.4%	3.4
2009	15.4%	31.5%	53.1%	-37.8
ebből:				
ipar	20.0%	20.0%	60.0%	-40.0
kereskedelem	14.8%	25.9%	59.3%	-44.4
szolgáltatások	13.3%	45.0%	41.7%	-28.3

* 2005-2007: a 100%-ból hiányzó rész „nem tervez beruházást”

11. Milyen ütemben nőnek vállalatának bérköltségei az idén az összköltséghez képest?

	gyorsabban	hasonló mértékben	lassabban	szaldó
2005	22.7%	51.8%	25.5%	-2.7
2006	29.9%	40.1%	29.9%	0.0
2007	36.9%	39.8%	23.3%	13.6
2008	76.3%	19.1%	4.6%	71.7
2009	17.5%	52.4%	30.1%	-12.6
ebből:				
ipar	20.0%	42.2%	37.8%	-17.8
kereskedelem	18.5%	51.9%	29.6%	-11.1
szolgáltatások	13.3%	63.3%	23.3%	-10.0

12. Hogyan alakult vállalatának adózás előtti eredménye 2008-ben az előző évhez képest?

	növekedett	változatlan	csökkent	szaldó
2005	48.6%	20.6%	30.8%	17.8
2006	48.5%	16.3%	35.2%	13.3
2007	47.1%	25.9%	27.0%	20.1
2008	41.6%	20.8%	37.6%	4.0
2009	39.9%	31.5%	28.7%	11.2
ebből:				
ipar	46.7%	28.9%	24.4%	22.2
kereskedelem	14.8%	29.6%	55.6%	-40.7
szolgáltatások	46.7%	33.3%	20.0%	26.7

13. Hogyan alakul vállalatának adózás előtti eredménye az idén az előző évhez képest?

	növekszik	változatlan	csökken	szaldó
2005	49.5%	33.0%	17.4%	32.1
2006	46.3%	38.4%	15.3%	31.1
2007	45.0%	31.6%	23.4%	21.6
2008	42.2%	32.4%	25.4%	16.8
2009	9.8%	35.7%	54.5%	-44.8
ebből:				
ipar	13.3%	37.8%	48.9%	-35.6
kereskedelem	11.1%	18.5%	70.4%	-59.3
szolgáltatások	6.7%	46.7%	46.7%	-40.0

14. Hogyan alakult vállalatának exportárbevétele 2008-ben az előző évhez képest?

	növekedett	változatlan	csökkent	szaldó
2008	42.2%	32.4%	25.4%	16.8
2009	33.3%	51.9%	14.7%	18.6
ebből:				
ipar	45.5%	31.8%	22.7%	22.7
kereskedelem	17.4%	78.3%	4.3%	13.0
szolgáltatások	34.0%	56.6%	9.4%	24.5

15. Hogyan alakul vállalatának exportárbevétele az idén az előző évhez képest?

	növekszik	változatlan	csökken	szaldó
2008	39.4%	57.6%	3.0%	36.4
2009	10.9%	53.1%	35.9%	-25.0
ebből:				
ipar	9.1%	29.5%	61.4%	-52.3
kereskedelem	4.5%	86.4%	9.1%	-4.5
szolgáltatások	17.0%	60.4%	22.6%	-5.7

16. Hogyan alakult vállalatának németországi exportárbevétele 2008-ben az előző évhez képest?

	növekszik	változatlan	csökken	szaldó
2009	20.9%	65.2%	13.9%	7.0
<i>ebből:</i>				
<i>ipar</i>	<i>37.2%</i>	<i>44.2%</i>	<i>18.6%</i>	<i>18.6</i>
<i>kereskedelem</i>	<i>10.5%</i>	<i>73.7%</i>	<i>15.8%</i>	<i>-5.3</i>
<i>szolgáltatások</i>	<i>11.4%</i>	<i>84.1%</i>	<i>4.5%</i>	<i>6.8</i>

17. Hogyan alakul vállalatának németországi exportárbevétele az idén az előző évhez képest?

	növekszik	változatlan	csökken	szaldó
2009	7.8%	62.6%	29.6%	-21.7
<i>ebből:</i>				
<i>ipar</i>	<i>9.3%</i>	<i>37.2%</i>	<i>53.5%</i>	<i>-44.2</i>
<i>kereskedelem</i>	<i>5.3%</i>	<i>73.7%</i>	<i>21.1%</i>	<i>-15.8</i>
<i>szolgáltatások</i>	<i>9.1%</i>	<i>81.8%</i>	<i>9.1%</i>	<i>0.0</i>

18a. Mennyire fontosak a felsorolt tényezők egy befektetési döntés meghozatalában?

1 = nagyon fontos ... 5 = nem fontos

	Átlagos értékelés		Rang			
	2009	2009	2008	2007	2006	2005
Gazdaságpolitikai környezet						
1 EU-tagság	1.66	7	15	18	18	20
2 Hatékony közigazgatás	1.79	16	14	15	15	10
3 Adórendszer, adóigazgatás	1.73	12	8	7	8	3
4 Adóterhek mértéke	1.76	14	1	3	5	2
5 Hozzáférés állami és EU-támogatásokhoz	2.38	23	23	22	21	22
6 Infrastruktúra	2.10	20	18	14	13	12
7 Jogbiztonság	1.46	1	4	6	4	1
8 Közbeszerzések átláthatósága	2.29	22	21	21	22	21
9 Gazdaságpolitikai kiszámíthatóság	1.54	4	9	8	9	5
10 Kutatási és fejlesztési környezet	2.51	25	22	23	24	24
11 Politikai stabilitás	1.75	13	11	13	14	15
12 Korrupció és bűnözés elleni harc	1.62	6	12	11	12	13
Üzleti környezet						
13 Helyi beszállítók rendelkezésre állása	2.17	21	20	19	20	19
14 Helyi beszállítók minősége	2.00	18	16	12	16	16
15 Fizetési morál	1.59	5	5	5	3	4
16 Belső piac (belföldi kereslet)	2.08	19	13	16	10	14
17 Exportkereslet a térség harmadik piacain	2.50	24	24	24	23	23
Munkaerőpiac						
18 Munkaerőköltségek	1.71	10	7	4	6	11
19 Munkavállalók termelékenysége	1.52	3	2	2	1	8
20 Munkavállalók teljesítmény-motiváltsága	1.51	2	3	1	2	6
21 Munkajogi szabályok rugalmassága	1.95	17	17	17	17	17
22 Munkavállalók képzettsége	1.68	8	6	9	7	7
23 Képzettség - pályakezdők	1.69	9	10	10	11	9
24 A szakképzés minősége *	1.72	11				
25 A felsőoktatás minősége *	1.79	15				

A 24. és 25. sz. tényezőt a 2009-es felmérésben először vizsgáltuk..

18b. Mennyire elégedett a felsorolt tényezők jelenlegi állapotával?

1 = nagyon elégedett ... 5 = elégedetlen

	Átlagos értékelés		Rang			
	2009	2009	2008	2007	2006	2005
Gazdaságpolitikai környezet						
1 EU-tagság	2.49	1	1	1	5	::
2 Hatékony közigazgatás	4.00	21	23	21	24	21
3 Adórendszer, adóigazgatás	4.22	24	24	22	22	23
4 Adóterhek mértéke	4.29	25	25	25	21	24
5 Hozzáférés állami és EU-támogatásokhoz	3.31	13	15	18	19	19
6 Infrastruktúra	3.61	18	9	7	15	13
7 Jogbiztonság	3.34	15	10	10	8	6
8 Közbeszerzések átláthatósága	3.77	20	21	20	25	20
9 Gazdaságpolitikai kiszámíthatósága	4.15	23	22	24	20	17
10 Kutatási és fejlesztési környezet	3.15	9	13	12	16	14
11 Politikai stabilitás	3.67	19	16	19	11	3
12 Korrupció és bűnözés elleni harc	4.03	22	20	23	23	22

Üzleti környezet

13 Helyi beszállítók rendelkezésre állása	2.71	4	2	2	1	2
14 Helyi beszállítók minősége	2.79	5	5	6	4	8
15 Fizetési morál	3.51	16	18	14	18	18
16 Belső piac (belföldi kereslet)	3.26	12	11	8	7	5
17 Exportkereslet a térség harmadik piacain	2.97	7	7	11	13	7

Munkaerőpiac

18 Munkaerőköltségek	3.53	17	19	16	10	12
19 Munkavállalók termelékenysége	2.80	6	6	5	9	10
20 Munkavállalók teljesítmény-motiváltsága	2.65	3	4	3	6	4
21 Munkajogi szabályok rugalmassága	3.32	14	14	15	17	16
22 Munkavállalók képzettsége	2.62	2	3	4	3	1
23 Képzettség - pályakezdekők	3.17	10	17	17	14	15
24 A szakképzés minősége *	3.24	11	::	::	::	::
25 A felsőoktatás minősége *	2.98	8	::	::	::	::

A 24. és 25. sz. tényezőt a 2009-es felmérésben először vizsgáltuk..

19. Melyik a három legsürgetőbb feladat a magyar kormány számára?

* az említések aránya az összes résztvevő számához képest	Említések összesen*	ebből		
		1. helyen	2. helyen	3. helyen
az adórendszert átalakítani	46%	22%	15%	8%
<i>Ebből: adót csökkenteni</i>	11%	5%	5%	1%
<i>a munkát terhelő adókat csökkenteni</i>	10%	5%	3%	2%
válságkezelés, a gazdaság stabilizálása, a növekedés serkentése, munkahelyek megmentése	31%	13%	11%	6%
a korrupció, feketegazdaság visszaszorítása				
az átláthatóság növelése	27%	3%	10%	13%
a szociális rendszerek megreformálása	20%	2%	9%	8%
az államháztartás rendbetétele, az állami kiadások csökkentése	19%	9%	3%	6%
a politikai stabilitás helyreállítása	18%	13%	2%	3%
az árfolyam stabilizálása, az euró bevezetése	17%	12%	2%	3%
a bürokrácia csökkentése, az államigazgatás megreformálása	17%	6%	5%	7%
a gazdaságpolitika kiszámíthatósága	15%	3%	8%	4%
az oktatási, képzési rendszerek megreformálása	13%	1%	4%	7%
jogbiztonság biztosítása	9%	2%	6%	1%
Kkv-k támogatása, a versenyképesség erősítése	3%	1%	3%	0%
a munkajogi szabályok rugalmasabbá tétele	3%	0%	1%	2%
egyéb	15%	3%	3%	9%

20. Mennyire vonzóak a következő országok mint befektetési helyszín?

1 = nagyon vonzó ... 6 = nem vonzó

	Átlagos értékelés		Rang *		
	2009	2009	2008	2007	2006
Csehország	2.49	1	2	1	2
Szlovákia	2.56	2	3	3	1
Szlovénia	2.60	3	4	2	4
Lengyelország	2.89	4	5	6	6
Horvátország	2.89	5	7	7	9
Románia	3.01	6	1	5	10
Magyarország	3.11	7	9	4	3
Észtország	3.40	8	6	9	5
Litvánia	3.58	9	10	10	8
Lettország	3.60	10	8	8	7
Oroszország	3.70	11	12	11	12
Bulgária	3.71	12	11	12	11
Szerbia	3.97	13	15	15	14
Montenegró	4.03	14	16	16	-
Macedónia	4.19	15	14	14	-
Ukrajna	4.21	16	13	13	13
Bosznia-Hercegovina	4.47	17	17	17	-
Albánia	4.91	18	18	18	-
Németország	2.46	(1)	(6)	(7)	(12)
Kína	3.62	(12)	(10)	(10)	(1)

* Németország és Kína nélkül. A két ország hipotetikus helyezését zárójelben adjuk meg.

21. Ma ismét Magyarországot választaná befektetési helyszínnek?

	Igen	Nem
2005	78.6%	21.4%
2006	78.3%	21.7%
2007	74.8%	25.2%
2008	73.1%	26.9%
2009	80.4%	19.6%
ebből:		
ipar	71.1%	28.9%
kereskedelem	95.8%	4.2%
szolgáltatások	85.1%	14.9%

22. Kíváncos-e az euró bevezetése Magyarországon?

	igen	Nem	nincs vélemény
2005	90%	3%	8%
2006	84%	10%	6%
2007	85%	8%	7%
2008	81%	15%	4%
2009	94%	3%	4%
ebből:			
ipar	86%	5%	9%
kereskedelem	96%	0%	4%
szolgáltatások	97%	3%	0%

23. Melyik évben várható az euró tényleges bevezetése Magyarországon?

felmérés éve ►	2009	2008	2007	2006	2005
a bevezetés várható éve (médián)	2014	2014	2013	2011	2010
2010-ig	::	2.1%	9.1%	47.8%	83.0%
2011	1.7%	1.4%	11.2%	7.5%	4.7%
2012	18.8%	29.1%	29.4%	32.3%	11.3%
2013	27.4%	17.7%	14.7%	6.2%	0.9%
2014	18.8%	25.5%	12.6%	3.1%	0.0%
2015	24.8%	19.1%	18.2%	2.5%	0.0%
2016 vagy később	6,8%	5.0%	5.6%	0.6%	0.0%

24. Mennyire célravezetőek és kielégítőek a kormány a gazdasági és pénzügyi válság megoldása érdekében hozott intézkedései?

1=nagyon célravezető és kielégítő ... 5 = egyáltalán nem célravezető és kielégítő

	1	2	3	4	5	nincs vélemény
2009	0.7%	5.7%	15.6%	34.0%	42.6%	1.4%
ebből:						
ipar	0.0%	4.4%	13.3%	28.9%	51.1%	2.2%
kereskedelem	0.0%	7.4%	25.9%	37.0%	29.6%	0.0%
szolgáltatások	1.7%	5.1%	13.6%	37.3%	40.7%	1.7%

Lezárva: 2009. április 20.
Szerkesztő: Dirk Wölfer

© Copyright
Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara 2009

A tartalom a Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara (DUIHK) forrásként történő megjelölése mellett szabadon felhasználható. Az információkat nagy gondossággal állítottuk össze. Azonban semmiféle felelősséget nem vállalunk az adatok helyességéért és teljességért. A közölt információkból eredő esetleges károkért felelősséget nem vállalunk.

H-1024 Budapest, Lövőház utca 30.
Telefon: +36 1 345 7600
Fax: +36 1 315 0744
E-mail: info@ahkungarn.hu

www.duihk.hu